

Nieuwsbrief

Jaargang 16
Oktober 2019

In dit nummer:

- SIM-subsidies
- Restauraties
- Gedenksteen
- Gewelven in Harderwijk

Doelstelling

De SBKG Midden- en Oost Nederland stelt zich ten doel binnen de provincies Gelderland, Overijssel en Flevoland kerkrentmeesters behulpzaam te zijn in zaken van restauratie, herstel en onderhoud van gebouwen en hun interieur (waaronder orgels) in de meest ruime zin van het woord. Ook andere gezindten/eigenaren kunnen gebruik maken van onze diensten.

Wist u dat:

- de kennisbank van de vereniging voor kerkrentmeesterlijk beheer u wegwijs maakt: <https://kerkrentmeester.nl/kennisbank/>
- kerkenvisies veelal per burgerlijke gemeente worden georganiseerd.
- kerkenvisies ook in andere samenhang worden opgesteld, voorbeeld: kerkvisie_Ir-los_0.
- u informatie kunt vinden over de nationale omgevingsvisie via de zoekopdracht: publicaties/novistukken+publicaties

U kunt ons vinden op internet:

www.sbkgnl
e-mail: info@sbkgnl

Inleiding

De vakantieperiode ligt al weer ver achter ons. Wellicht dat u hieraan warme herinneringen heeft, maar we zijn inmiddels met de neus op de feiten gedrukt. De waan van de dag wordt beheerst door nieuws over stikstofconcentraties en klimaat-alarmisme.

Gelukkig weten we dat dit niet de belangrijkste zaken in het leven zijn. Wij geloven.

Dat maakt dat wij gewoon doorgaan met onze werkzaamheden om daarmee een getuigenis te geven op de plaats waar we wonen en werken.

Over tot de orde van de dag...

De SIM-aanvragen zijn vrijwel allemaal gehonoreerd met een fraai subsidiebedrag. 21 aanvragen voor een totaalbedrag van € 2,14 milj., waardoor € 1 milj. subsidiegeld komt naar deze gemeenten voor regulier onderhoud aan monumenten voor de komende 6 jaren. Vanaf dit jaar wordt zelfs 60% subsidie gegeven over de subsidiabele kosten. Diverse projecten hebben het maximum gehaald dat is bepaald op 3% van de verzekerde herbouwwaarde. Enkele plannen zijn op de plank blijven liggen, tot volgend jaar.

Zo is het met de gehonoreerde plannen mogelijk om naast voortzetting van regulier onderhoud ook een monumentale kerkhofmuur te herstellen en natuurleien op een kerkdak aan te brengen ter vervanging van asbest.

Restauraties

De provincie Gelderland heeft opnieuw een aantal projecten van een subsidie voorzien. Weliswaar nadat er een loting nodig was wegens een krap budget tot aan de provinciale verkiezingen van dit jaar. Het nieuwe college heeft evenwel de procedure een doorstart gegeven zodat al onze aanvragen van dag 1 gehonoreerd zijn geworden. Te weten de Jacobskerk te Winterswijk, De Grote Kerk te Harderwijk met een tweede fase, de kapel van Nederhemert-Zuid en de Hervormde Kerktoren in Zevenaar. We hopen dat er nog een ronde komt om in de nog aanwezige restauratie-behoefte van Gelderland te voorzien.

Gedenksteen

Zo nu en dan komt een bijzondere tekststeen voorbij. Zo treffen we in de gevel van de kerk in Mastenbroek een steen aan waarop in dichtvorm verwezen wordt naar de nieuw aangebrachte fundering onder de kerk in 1647. Het opent een schat aan informatie over de geschiedenis van (de polder van) Mastenbroek zoals verwoord op: <http://www.dboveriijssel.nl/archieven/7585>

De steen wordt overigens in het kader van de SIM geheel geïmpregneerd om voortgaande erosie te beperken.

WAT STAET GHY LEZER ALZ VERZET
EN WEET NIET WAT MYN MÆKZEL LET
TEN DEELE BEN IK NIEW EN OVWDT
ZO SCHENDIGH WAZ IK EERST MISBOVWT
NV IS MYN FONDAMENT VERHEYT
EN DIEPER DEERSTE STEEN GHELEIT
K STÆ WEER ZO VAST ALS EENIS WERK
BEVESTICHT HEER IN MY Vw KERK

ALS HET VIERKRUSSICH JAER NA SEVEN
IAEREN QVAEM
IN ZESTIEN EEUWEN IS DEES KERK
HERBOUWT EN 'T NAM
ZYN AENVANK OP DEN ALDERLAESTE
MEY-MAENTS DACH
MAAR WIERT VOLTOYT ALZ MEN DEN LA
STEN WYNMAENTS SACH
HERSTELT IN 1647

Gewelven in de Grote Kerk Harderwijk

De 1^e fase van de restauratie van de geschilderde gewelven in de Grote Kerk is voltooid. Drie kwartalen heeft het koor en de viering van de kerk in de steigers gestaan, een werkplateau op niveau voor de restauratoren.

Centimeter voor centimeter zijn de gewelven en de schilderingen nagelopen.

Waar nodig werden schilfers van schilderingen weer vastgehecht, losse stuclagen opnieuw gehecht met een injectiemortel en vuil en uitbloeiingen weggenomen.

Veel meer aandacht is uitgegaan naar de vele scheuren die in schilderingen en de gewelfvelden voorkwamen. Ook deze werden vastgezet en opnieuw gevuld met injectiemortel en afgewerkt met kalkmortel. Ook delen waar te hard stuc-werk op was aangebracht zijn vervangen door kalkmortel. De kalkmortel kleurt bijzonder goed bij het originele werk waardoor een afwerking niet nodig is.

Juist luchthardende kalkmortel is hier bij uitstek geschikt omdat het origineel ook met kalkmortel is opgebouwd. Door een zelfde materiaal te gebruiken ontstaan er geen temperatuur-spanningen en wordt het vochttransport gelijkmatig verdeeld. Dat geeft de beste condities voor een duurzaam herstel. Luchthardende kalkmortel heeft daarnaast nog het voordeel dat het in de lucht verhardt door het daarin aanwezige CO₂. Bovendien is bij de uitharding geen bovenmatige bevochtiging nodig. Juist in deze kwetsbare omgeving is dit een gunstige eigenschap.

Waar de scheuren ook aan de bovenzijde van de gewelven gezien werden was het noodzakelijk ook daar injectiemortel toe te voegen. Dat is door de bouwkundig aannemer verzorgd. Zij hebben overigens veel meer gedaan omdat de metselmortel aan de bovenzijde van de gewelven door zouten verpoederde waarmee de gewelfdikte plaatselijk tot 25% werd gereduceerd. Absoluut geen overbodige luxe voor het schoonmaken van de gehele bovenzijde, het wegzuigen van alle losse mortel, het plaatselijk inboeten van stenen en veld voor veld injecteren en voegen. Naderhand is een vertinlaag aangebracht. Een tijdrovende klus met veel extra inzet. Desalniettemin is er voldoende ruimte om dit binnen het beschikbare restauratiebudget te klaren.

Behalve het werk aan de gewelven is voorafgaand ook de kapconstructie nagelopen en zijn trekstangen op spanning gebracht. Hier en daar zijn nog houtverbindingen hersteld.

Momenteel wordt gewerkt aan het plaatsen van voorzetglas waarmee het binnenklimaat wordt verbeterd. Diverse vensters waren voorzien van een dubbel loodnet met in de buitenste panelen lexaan. Dit materiaal verkleurt en wordt dof. Ook ontstaat hier vervorming door te grote uitzetting en aanwezige glasschade laat zich moeilijk herstellen. Omdat het binnenpaneel nog in een goede staat verkeert plaatsen we nu alleen het gelaagde voorzetglas met een passende luchtspouw. Hiermee wordt condens zoveel mogelijk voorkomen en komt het licht onbelemmerd binnen. Het gelaagde glas heeft evenwel enige UV-wering wegens de toegepaste folie.

We zien uit naar de start van de 2^e fase, medio volgend jaar.

Wilt u meer informatie, belt u ons, wij staan u graag te woord!

**Stichting Behoud Kerkelijke
Gebouwen in
Midden- en Oost-Nederland:
Bouw bureau (SBKG)
Vossenhoek 16
8172 AB VAASSEN
tel. 0578 570157
fax.0578 570177
mobiel 06 5068 8957 (H.Bron)
mobiel 06 2112 4310 (G.Tutert)
e-mail info@sbkg.nl
internet www.sbkg.nl**

secretariaat:
Kievit 44
7462 ZJ RIJSSSEN
tel.nr.: 0548 521432 - 06 5124 1123
e-mail : secr.sbkg@outlook.com